
Predgovor urednika

Nič ni neobičajnega, da sodelavci in prijatelji ob življenjskem jubileju kolega, ki je s svojim znanstvenim delom odločilno prispeval h kvalitetnemu dvigu našega zgodovinske vede in vedenja o naši preteklosti pripravijo in izdajo zbornik, v katerem ne le počastijo jubilaranta z zapisi o njem, marveč s svojimi prispevki dodajo nove kamenčke v mozaik spoznanj, s katerimi se je jubilarant ukvarjal v svojem delu. Ob sedemdesetletnici prof. dr. Toneta Ferenca se je tako uredništvo Prispevkov za novejšo zgodovino, znanstvene revije Inštituta za novejšo zgodovino, na katerem je jubilarant preživel domala celotno svoje poklicno delovanje, odločilo, da pripravi posebno številko, v kateri smo želeli na enem mestu združiti tematiko, ki jo je in jo še preučuje jubilarant. Namen je bil spodbuditi različne avtorje, da prispevajo čim več novega o času druge svetovne vojne na Slovenskem, pa tudi širše. Menim, da nam je to uspelo.

K sodelovanju smo povabili vse, ki so bili in so neposredno povezani z raziskovalnim in pedagoškim delom jubilaranta, magistrante in doktorante, katerim je bil mentor, dolgoletne kolege z Inštituta ter oddelka za zgodovino Filozofske fakultete, pa tudi iz tujine (Italije, Avstrije, Poljske). Razen le redkih so se vsi pobudi uredništva odzvali. Tako smo dobili 38 prispevkov - razprav, v katerih so avtorji obdelali predvsem tematiko, ki je zaznamovala Ferenčevo znanstveno delo (okupacijski sistemi in okupatorjeva raznarodovalna politika vpljučno z okupatorjevim nasiljem, razvoj narodnoosvobodilnega gibanja, posebej na Primorskem, delovanje ljudske oblasti v času vojne in partizanske vojske s poudarkom na zaključnih operacijah in koncu druge svetovne vojne), nekateri pa so posegli tudi v dobo pred prvo svetovno vojno in med obema svetovnima vojnama, v teme, ki so jim raziskovalno najbližje, ki pa tudi prispevajo k širšemu razumevanju kompleksnega dogajanja v času druge svetovne vojne.

Zbornik, posvečen sedemdesetletnici dr. Toneta Ferenca je predvsem zbornik o obdobju in problematiki, kateri je jubilarant posvetil svoje življenjsko delo - zgodovini druge svetovne vojne. Tako sta dva prispevka v neposredni zvezi z osebnostjo in delom Toneta Ferenca; prvi govori o njegovi raziskovalni dejavnosti, drugi pa o njegovem delu na Inštitutu za novejšo zgodovino, kateremu je bil razen krajšega obdobja zvest vse od njegove ustanovitve. Morda bo kdo pogošal Ferenčevo resnično obširno bibliografijo. Uredništvo se je odločilo, da je ne ponatiskuje, saj je do leta 1988 dostopna v skupni bibliografiji izdani ob 30-letnici Inštituta, nato pa v vsakoletni številki Prispevkov za novejšo zgodovino.

Razprave so razvrščene kronološko in problemsko; tako so na začetku prispevki iz obdobja pred drugo svetovno vojno, nato pa sledijo prispevki, ki govorijo o okupacijski politiki in okupatorjevih raznarodovalnih ukrepih v posameznih slovenskih pokrajinah in tudi zunaj Slovenije. Tem sledijo prispevki, ki obravnavajo politične razsežnosti druge svetovne vojne, predvsem narodnoosvobodilnega gibanja, pri čemer tvorijo posebno skupino razprave iz zgodovine Primorske tega obdobja, ki ji je dr. Ferenc v svojem delu dal viden poudarek. Politični dimenziji druge svetovne vojne sledi problematika iz mednarodnih in diplomatskih odnosov tega časa. Na koncu sta dve razpravi iz zgodovine Ferenčeve ožje domovine, rojstne Prekije oziroma Ljutomera ter prispevek o preskrbi, čemur se jubilarant posveča v svojih novejših raziskavah.

Ta zvezek Prispevkov za novejšo zgodovino, lahko ga upravičeno imenujemo Ferenčev zbornik, objavljamo kot drugo redno številko Prispevkov za leto 1997. Poleg rednega letnega sofinanciranja znanstvenega periodičnih publikacij s strani Ministrstva za znanost in tehnologijo Republike Slovenije je njegov izid v veliki meri materialno podprl Inštitut za novejšo zgodovino. Ob zahvali Inštitutu, ki je s svojo gmočno pomočjo v resnici šele omogočil izid Ferenčevega zbornika, seveda velja zahvala tudi vsem avtorjem, ki so se prijazno odzvali na prošnjo uredništva po sodelovanju.

Glavni urednik
dr. Zdenko Čepič